

ÅRSPLAN 24/25

Breenenga FUS barnehage

Breenenga

INNHold

1. Om årsplanen og FUS sine mål for barnehagene

Visjon
Verdier
Hovedmål

2. Om barnehagen

Barnehagens styringsdokumenter

3. Vårt verdigrunnlag

Barn og barndom
Demokrati
Mangfold og gjensidig respekt
Likestilling og likeverd
Bærekraftig utvikling
Livsmestring og helse

4. Barnehagens formål og innhold

Sosioemosjonell støtte og veiledning
Organisering og ledelse
Læringsstøtte

5. Barns medvirkning

6. Samarbeid

Foreldresamarbeid
Samarbeid med andre instanser

7. Overganger

Tilvenning i barnehagen
Overganger innad i barnehagen
Overgang mellom barnehage til skole

8. Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Lærende organisasjon
Planlegging
Vurdering
Dokumentasjon
Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

9. Barnehagens fagområder

**BARNET
FØRST!**

1. OM ÅRSPLANEN OG FUS SINE MÅL FOR BARNEHAGENE

Årsplanen viser hvordan barnehagen jobber for å oppfylle kravene i den nasjonale rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.37). Årsplanen beskriver hvordan vi jobber for å nå FUS sine felles målsetninger for barnehagene.

Årsplanen er et arbeidsredskap for personalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser, med fokus på det pedagogiske innholdet i barnehagen. Årsplanen skal godkjennes av samarbeidstvalget (SU). Planen er tilgjengelig på Breenenga FUS barnehage sin hjemmeside.

Visjon:

Sammen gir vi barndommen verdi: Vennskap, lek og glede og hverdagsmagi

Visjonen er vår ledestjerne og den setter retning for hva vi ønsker at FUS barnehagene skal oppnå – i dag og i fremtiden. Visjonen er det vi strekker oss etter hver dag i møte med barn, foreldre og kollegaer.

Våre metoder for å jobbe mot visjonen:

I Breenenga FUS barnehage er vi opptatt av å ha tilstedeværende ansatte som:

- har fokus på å skape trygge relasjoner for barna.
- legger til rette for, og inspirerer til ulike former for lek og utforskning, ute og inne.
- har fokus på å fremme fellesskap og mangfold i barnegruppen.

Verdier:

Glødende, skapende og tilstedeværende

Verdiene er kulturbærerne i FUS. Verdiene forteller hva vi står for, hva vi tror på og hva som er viktig for oss. De er en kilde til motivasjon og inspirasjon i det daglige arbeidet i barnehagen på veien for å virkeliggjøre visjonen.

Våre metoder for å jobbe i tråd med verdiene:

I Breenenga FUS barnehage er vi opptatt av å ha engasjerte og kunnskapsrike ansatte som:

- viser glede og entusiasme i samspill med barna.
- har fokus på å skape et fysisk og psykososialt miljø som inspirerer til lek, utforskning og eksperimentering.
- er tilstede og tilgjengelig for å følge barnas initiativ, ønsker og behov i barnehagehverdagen.

Hovedmål:

- FUS barn har et positivt selvbilde
- FUS barn er trygge og forskende, trives i lek og har vennekompetanse
- FUS barn gleder seg til “resten av livet”, og vet at de har påvirkningsmulighet og at innspillene deres teller
- FUS barn har det gøy i barnehagen

Våre metoder for å jobbe mot målene:

- Skape trygge relasjoner.
- Gi rom for barnas ulike personligheter og uttrykk.
- Anerkjenne barnas tanker og meninger.
- Følge barnas initiativ og interesser.
- Vise glede og entusiasme i samspill med barna.

I FUS barnehagene har vi et felles slagord, «Barnet først». Det innebærer at alt vi gjør skal være til barnets beste. «Barnet først» er også navnet på vår kompetansesatsing, der målet er et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet i alle våre barnehager.

I denne årsplanen er kapitlene bygd opp slik: Først en beskrivelse av hva rammeplanen sier, så en beskrivelse av hvordan vi vil gjennomføre dette i praksis.

2. OM BARNEHAGEN

Breenenga FUS barnehage eies av Trygge barnehager. Vi holder til i Maura med nær beliggenhet til skog, skiløyper og akebakker. Barnehagen har kort avstand til kollektiv transport, skole og butikker. Dette gir oss rike muligheter til å ta i bruk naturen og nærmiljøet året rundt.

Breenenga FUS barnehage består i dag av 5 avdelinger med plass til ca. 84 barn. Våre åpningstider er 06.45-17.15. Småbarnsfløyen består av avdelingene Harepus og Skogmusa: 0-3 åringer
Storebarnsfløyen består av avdelingene Ekornet, Reven og Elgen: 2-6 åringer
Vi har barnehagelærere på alle avdelinger og flere barne- og ungdomsarbeidere, i tillegg til erfarne assistenter med bred kunnskap og stort engasjement. Leke- og læringsmiljøet har stor betydning for oss. Vi jobber kontinuerlig med å tilrettelegge inne- og utemiljøet, slik at barna kan ta i bruk ulike lekegjenstander og materiell for å utvide og utvikle leken sin.

Barnehagens styringsdokumenter

Stortinget har fastsatt bestemmelser og retningslinjer for alle barnehager, henholdsvis i Lov om barnehager og i rammeplan for barnehagen. Barnehagens pedagogiske innhold skal synliggjøres i en pedagogisk årsplan og barnehagens drift formaliseres i følgende lovverk og styringsdokumenter:

- FNs barnekonvensjon
- Lov om barnehager
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver
- Årsplan/periodeplan/avdelingsplan
- Barnehagens vedtekter
- FUS serviceerklæring
- FUS etiske retningslinjer
- FUS visjon og verdier

Breenenga FUS barnehage AS

Adresse: Gamle Dalsveg 3
2032 Maura
Telefonnummer: 97 79 56 51
E-post: dl.breenenga@bhg.no

Kontaktinfo til de ulike avdelingene:

Harepus (0-3 år)

Tlf: 47 92 10 65
harepus.breenenga@bhg.no

Skogmusa (0-3 år)

Tlf: 47 92 10 61
skogmusa.breenenga@bhg.no

Ekornet (2-6 år)

Tlf: 47 92 10 64
ekornet.breenenga@bhg.no

Elgen (2-6 år)

Tlf: 47 92 10 62
elgen.breenenga@bhg.no

Reven (2-6 år)

Tlf: 47 92 10 63
reven.breenenga@bhg.no

fus.no/breenenga

3. VÅRT VERDIGRUNNLAG

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7)

Barn og barndom

«Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. Barns liv påvirkes av omgivelsene, men barn påvirker også sine egne liv»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8)

Vårt syn på barn og barndom:

I Breenenga FUS barnehage har vi fokus på at alle barn skal bli møtt med respekt, omsorg og forståelse. Vi er opptatt av å ivareta leken, og å la barna medvirke ved å lytte til deres tanker og meninger, og følge deres interesser og idéer i barnehagehverdagen. Barndommen har en egen verdi, og vi er opptatt av å gi barna positive opplevelser og erfaringer som et grunnlag for fremtiden deres.

Demokrati

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

Våre metoder for å fremme demokrati:

Vi har fokus på å oppmuntre barna til å medvirke i egen hverdag ved å synliggjøre at deres valg og handlinger kan ha betydning for dem selv og andre. Gjennom demokratiske prosesser i barnehagen kan barna øve seg på å ytre sine tanker og meninger, samtidig som de erfarer at andre kan tenke og mene annerledes.

Mangfold og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

Våre metoder for å fremme mangfold og gjensidig respekt:

Vi er opptatt av å fremme mangfold og gjensidig respekt ved å gi rom for barnas ulike personligheter og uttrykk, nasjonalitet og kultur. Vi har fokus på dette gjennom hele barnehagedagen, for eksempel, i leken, samlinger, aktiviteter og samtaler.

I forbindelse med markering av FN dagen synliggjør vi arbeidet med å fremme mangfold og gjensidig respekt ved at vi deltar i FORUTs barneaksjon, som er et pedagogisk opplegg der barna får kjennskap til barn i andre land og deres levekår og kultur. I FORUT barneaksjon 2024/25 blir vi kjent med Hamphless (6

år) og de ville sjiraffene i Malawi. FORUT barneaksjon fokuserer på barns ressurser, evner og ambisjoner, ikke på nød og elendighet. FORUT barneaksjon gir kunnskap, forståelse og respekt for andre kulturer. I forbindelse med FN dagen har Breenenga FUS barnehage også en tradisjon for å invitere foreldre/foresatte, som har lyst, til å lage en matrett fra sitt opprinnelsesland eller den byen/bygda de kommer fra i Norge. Da dekker vi langbord og smaker på ulike matretter.

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

Våre metoder for å fremme likestilling og likeverd:

- Anerkjenn alle barnas ulike personligheter og uttrykk.
- Anerkjenn alle barna som individer med egne tanker, følelser og meninger uavhengig av kjønn og bakgrunn.
- Tilby barna et rikt, varierende og utfordrende læringsmiljø som kan inspirere deres interesser uansett alder, kjønn, funksjonsnivå og sosial- og kulturell bakgrunn.
- Legge til rette for at barna kan leke på tvers av kjønn, alder og funksjonsevne.

Bærekraftig utvikling

«Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

Våre metoder for å fremme bærekraftig utvikling:

Gjennom turer, samtaler, aktiviteter og lek legger vi til rette for at barna skal få:

- mangfoldige naturopplevelser og benytte naturen som en arena for lek, utforskning, læring og rekreasjon.
- benytte seg av nærmiljøets muligheter slik at de kan tilegne seg kunnskap om dyr, fugler, insekter og planter, og deres betydning for livet på jorden.
- lære å ta vare på naturen ved at vi, for eksempel, har fokus på hvorfor vi ikke kan legge igjen søppel i naturen.
- Så insektsvennlige planter, bær- og grønnsaker.
- høste av det vi sår, samt av rips, solbær og epler som vi har i frukthagen vår.
- tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og tenke ut egne løsninger på problemstillinger, samt å delta i samtaler om det de erfarer og opplever.
- mulighet til å etablere relasjoner og vennskap med andre barn, som igjen kan fremme tillit, trygghet, tilhørighet, samarbeid og fellesskap mellom barna.

Livsmestring og helse

«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Våre metoder for å fremme livsmestring og helse:

I Breenenga FUS barnehage legger vi til rette for at barna:

- skal oppleve et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø der de kan etablere vennskap, trives, leke og utfolde seg.
- skal ha tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek ute og inne, i og utenfor barnehageområdet.
- kan bli kjent med egne og andres følelser.
- kan bli kjent med kroppen og kroppens funksjon.

- kan utvikle et bevisst forhold til det å ha rett til å bestemme over sin egen kropp, og det å utvikle respekt for at andre bestemmer over sin kropp.
- skal spise sunt og variert, og at de kan delta i matlaging og erfare måltider som bidrar til glede, samtaler og fellesskapsfølelse.

Psykososialt barnehagemiljø

Barn i barnehagen har lovfestet rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Loven slår fast at barnehagen skal ha nulltoleranse for krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Når det gjelder utestengning, må det i mange tilfeller dreie seg om gjentatt utestenging av samme barn for at det skal omfatte loven om nulltoleranse. Det kan, for eksempel, skje at barn som er godt i gang med en lek, ikke tar nye barn inn i leken. En slik situasjon vil i utgangspunktet ikke være utestengning, med mindre det skjer gjentatte ganger

overfor det samme barnet. Det er viktig å understreke at konflikter og forhandlinger mellom barn i lek og aktivitet er en del av barns utvikling i et demokratisk samfunn som vi lever i.

For å innfri barns rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø har FUS utarbeidet en handlingsplan som skal ivareta arbeidet med dette. I tillegg jobber personalet i Breenenga FUS barnehage med tematikken på personalmøter, avdelingsmøter og planleggingsdager.

Mat- og måltider

I Breenenga FUS barnehage følger vi nasjonale retningslinjer for mat- og måltider i barnehagen. Vi har fokus på å fremme et variert og sunt kosthold, som gir barn i vekst riktige byggeklosser for utvikling og overskudd til lek og aktivitet. Vi er opptatt av matglede og barns deltagelse i matlaging og planlegging av måltider.

Vi bruker det digitale pedagogiske programmet Matjungelen. Matjungelens innhold er i tråd med Helsedirektoratets kostråd og forankret i rammeplan for barnehagen, og Nasjonal faglig retningslinje for barnehagen. Matjungelen inneholder en verktøykasse for personalet, aktivitetsopplegg for barna og oppskrifter til bruk i barnehagen.

Barnas verneombud- Barn med behov for spesiell tilrettelegging

Barnehageåret 2024/2025 deltar vi i et utviklingsarbeid i samarbeid med Høgskolen i Innlandet. Utviklingsarbeidet er en kompetansesatsing for både kommunale og private barnehager i Nannestad. Utviklingsarbeidet skal gi barnehagens ansatte styrket handlingskompetanse for å se og hjelpe sårbare barn i barnehagen. Vi jobber med utviklingsarbeidet gjennom nettressursen Inkluderende miljø.

4. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

«Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19)

For å innfri rammeplanens føringer for barnehagens formål og innhold har FUS barnehagen Barnet først som en kompetansesatsing der målet er å sikre høy og likeverdig kvalitet i alle FUS barnehager. Barnet først er et helhetlig system for å styrke de ansattes kunnskap og handlingskompetanse. Det består av tre ulike hovedområder som sammen bidrar til å styrke barns allsidige utvikling; sosioemosjonell støtte og veiledning, organisering og ledelse samt læringsstøtte

Sosioemosjonell støtte og veiledning:

Sosioemosjonell støtte og veiledning handler om hvordan de ansatte klarer å skape en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle gode relasjoner med andre, oppleve glede ved å lære noe nytt, oppleve trygghet og tilknytning og ha en opplevelse av selvbestemmelse og selvstendighet.

Positivt klima: I et positivt klima smiler og ler de ansatte sammen med barna. Vi ser mange bevis på at de har en god relasjon til barna, og de viser entusiasme og interesse både med kroppen og stemmen. De er der barna er, i barns høyde og med kroppen vent mot dem.

Negativt klima: Et negativt klima kjennetegnes av konflikter, kjefting, erting og straff. Det SKAL være fravær av at de ansatte straffer, håner, kjefter og ertes barn.

Sensitive voksne-trygge barn: Å være sensitiv handler om å være oppmerksom og respondere på det enkelte barns tegn på at de har behov for støtte. De ansatte kjenner barna godt. De merker hvis barna er urolige, redde, uoppmerksomme, uinteressert, og de tilpasser atferden sin for å respondere på det de ser.

Barns perspektiv og medvirkning: De ansatte følger barns initiativ og ideer, viser fleksibilitet og ivaretar barnas perspektiv. De lar barn uttrykke seg og etterspør barns ideer, gir barn ansvar og oppmuntring til å klare seg selv.

Emosjonskompetanse hos barn og ansatte:

Emosjonskompetanse handler om å identifisere og forstå egne følelser og håndtere frustrasjon. Det handler om å forhindre at stress og uro overvelder evnen til å tenke klart, og ha kontroll over hvordan og når du uttrykker følelser.

Emosjonsveiledning: I emosjonsveiledning er de ansatte bevisst barnets følelser, er til stede, oppretter kontakt med barnet, viser forståelse og aksept for barnets følelser. De går inn i følelsen til barnet, og navngir følelsen. Hvis nødvendig, hjelper og støtter de barnet i problemløsningen.

Organisering og ledelse:

Organisering og ledelse handler om hvordan ansatte skaper en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle god selvregulering, holde fokus og vise interesse for lek og lærings situasjoner. De ansatte etablerer og opprettholder rutiner og strukturer for

å skape forutsigbarhet og trygghet, slik at barna kan engasjere seg i meningsfulle og utviklingsfremmende aktiviteter.

Gruppeledelse og veiledning: de ansatte er proaktive og har klare forventninger til atferd. De gir oppmerksomhet på ønsket atferd og gir trygge og forutsigbare rammer.

Tilrettelegge for lek, læring og overganger:

Avdelingen har klare rutiner og de ansatte sikrer flytende overganger. Barna kjenner til regler, og barnehagehverdagen preges av lite venting. Innhold og aktiviteter er godt forberedt.

Variasjon: Det er varierte og interessante materialer i barns høyde. De ansatte tar barns perspektiv og legger til rette for barns deltakelse i aktiviteter.

BARNET FØRST!

PEDAGOGISK PRAKSIS

Slik arbeider Breenenga FUS barnehage med Barnet først:

I arbeidet med kompetansesatsingen Barnet først jobber vi systematisk og målrettet med å implementere TIK (tuning in to kids) og CLASS (classroom assessment scoring system) i hele personalgruppen. Arbeidet med TIK og CLASS er en videreføring av arbeidet med «Barns egenledelse i lek og læring», der fokuset er å gi god støtte og veiledning i ulike typer lek, slik at barns evne til kreativitet, selvstendighet og aktiv deltakelse ivaretas og utvikles.

TIK handler om å oppfatte og forstå barns følelser, og å gi barn følelsesmessig støtte og veiledning i sosiale samspill, lek og aktiviteter gjennom barnehagedagen.

CLASS er en metode for å observere personalet i samspill og aktiviteter med barna. CLASS fokuserer på personalets evne til å ivareta de tre ulike hovedområdene i Barnet først:

- Sosio-emosjonell støtte og veiledning
- Organisering og ledelse
- Læringsstøtte

Arbeidet med Barnet først er prosessorientert og skal bygge på barnehagens verdigrunnlag og FUS sin visjon: Sammen gir vi barndommen verdi: Vennskap, lek og glede og hverdagsmagi. Gjennom et systematisk og målrettet arbeid med fokus på personalets holdninger, og kunnskap om barn og barndom, er målet å utvikle den pedagogiske praksisen i tråd med intensjonen bak kompetansesatsingen Barnet først.

Barnet først ivaretar rammeplanens føringer om å ha en helhetlig tilnærming til barnet, der danning skal ses i sammenheng med omsorg, lek, og læring.

Læringsstøtte:

Læringsstøtte handler om at de ansatte gir støtte til barnas læring. Det teoretiske grunnlaget kommer hovedsakelig fra forskning på kognitiv utvikling og språkutvikling. Der vektlegges forskjellen mellom det å kun lære fakta og læring av hvordan fakta henger sammen, er organisert og avhengig av hverandre. Barns kognitive og språklige utvikling er avhengig av mulighetene de får til å benytte eksisterende ferdigheter, og om de ansatte støtter utviklingen av stadig mer komplekse ferdigheter. Læring skjer når barnet er i samspill, er aktivt og opplever mening og engasjement. Ren instruksjon egner seg ikke for barn i barnehagealder. De har behov for å delta og medvirke og oppleve mening for at læring skal kunne skje.

Begrepsutvikling, forståelse og dybdelæring:

De ansatte bruker læringsfremmende diskusjoner og aktiviteter sammen med barna. Læring handler ikke bare om å tilegne seg kunnskap, men også om å benytte denne kunnskapen i nye situasjoner. De ansatte legger mest vekt på å øke barnas forståelse, snarere enn bare å gjennomføre læringsaktiviteten. De ansatte relaterer nye begreper til situasjoner, hendelser eller objekter som barna er kjent med. Gjenkjenning fremmer læring. De ansatte etterspør barns tenkning og problemløsning.

Tilbakemeldinger: Barn trenger tilbakemeldinger på egen læring for å få mest mulig ut av en situasjon/aktivitet. Når barna er i lek og holder på med aktiviteter kan de ansatte gi hint (verbalt eller fysisk) eller stille spørsmål og komme med innspill for at barna skal holde på lenger med en oppgave, og dermed oppnå økt læring og mestring. Målet er tilbakemeldingssirkler, det vil si gjentakende spørsmål - svar - sekvenser, slik at barnet får en dypere forståelse av det aktuelle temaet.

Språk: I språkstøtte er det viktig med hyppige samtaler sammen med barna, og frem- og tilbake utvekslinger mellom barnet og de ansatte. De ansatte snakker med barna, ikke til. De stiller mange åpne spørsmål, der det kreves mer enn et eller to ord til svar, de repeterer og videreutvikler barnas utsagn, setter ord på det de selv gjør og det barna gjør. De har et variert språk, forklarer ord og knytter ord til hendelser/erfaringer her og nå. De ansatte har en klar intensjon om å fremme barns språk i samtaler mellom barna og mellom barn og ansatte.

Egenledelse i lek og læring: De ansatte støtter barn i sin utvikling av egenledelsesfunksjonene; planlegging, organisering, arbeidshukommelse, fleksibilitet, selvregulering, selvmonitorering, igangsetting. De ansatte tilrettelegger for et variert og rikt lekemiljø og deltar i barnas lek.

Danning

Danning er en livslang prosess som handler om å bli en god og selvstendig utgave av seg selv. Danning i barnehagen innebærer blant annet å utvikle kunnskap, verdier og holdninger gjennom dialog, der barna anerkjennes som selvstendige individer med følelser og tanker. Danning skal sette barna i stand til å tenke selv, søke kunnskap, reflektere over og vurdere vedtatte sannheter, stille spørsmål og yte motstand på egne og andres vegne.

I Breenenga FUS barnehage jobber vi med danning som en vekselvirkende prosess mellom barnet og omgivelsene. Personalet jobber aktivt med å tilrettelegge for at barna kan delta i barnehagehverdagen med sine interesser, meninger, følelser og engasjement. Samtidig som barna vil lære, erfare og utvikle seg gjennom påvirkning fra

omgivelsene.

For at barna skal erfare progresjon og oppnå en optimal danningssprosess i barnehagen er det viktig at de opplever og erfarer ansatte som legger til rette for omsorg, lek og læring i hverdagen:

Omsorg

Omsorg er en forutsetning for barns trivsel og trygghet, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Det er viktig for oss at trygghet og omsorg preger alle situasjoner i barnehagehverdagen.

I arbeidet med omsorg i Breenenga FUS barnehage skal personalet:

- møte alle barn med åpenhet, varme og interesse.
- være lydhøre for barnas uttrykk og imøtekomme deres behov for omsorg.
- aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna, og mellom de ansatte og barna.
- arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men også som verdsetter barnas egen omsorgshandlinger.
- ivareta barnas behov for fysisk omsorg, inkludert behov for ro og hvile.
- gi vennlige og tydelige beskjeder til barna, og skape forutsigbare rammer på en trygg måte.

Lek

FN definerer lek på følgende måte: «Barns lek er enhver oppførsel, aktivitet eller prosess satt i gang, styrt og strukturert av barna selv, den finner sted når og hvor mulighetene oppstår» (FN, 2013, s.5). I Breenenga FUS barnehage skal vi tilrettelegge for et lekemiljø som gir barna plass og muligheter for å utfolde seg i leken. Som inspirasjon til lek, og for å utvikle leken, ønsker vi at barna skal ha tilgang på ulike materialer og legegjenstander. Vi vil at rommet skal kunne tilpasses barnas ønsker, behov og interesser, dvs. at inventar og materiell enkelt skal kunne flyttes på. Skal barn få mulighet til å sette i gang, styre og strukturere leken sin selv må miljøene være i bevegelse sammen med barna- lek er bevegelse.

I arbeidet med leken i Breenenga FUS barnehage skal personalet være:

- fleksible og åpne slik at barna får tid og plass til å utfolde seg.
- tilstedeværende og delta i barnas lek.
- være så tett på barnas lek at de ser og oppfatter hva som kan bringe leken videre.

Læring

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barn lærer gjennom alt de opplever og erfarer, og barns læring er nært knyttet til omsorg og lek. Det er viktig at barna får mulighet til å utforske, eksperimentere og stille spørsmål når det er noe de lurer på.

Barna skal tilbys varierte utfordringer som tar utgangspunkt i deres interesser, kunnskaper og ferdigheter, og som kan bidra til opplevelse av glede og mestring. Det er viktig å være bevisst på de formelle og uformelle lærings situasjonene i barnehagen. Det er særlig gjennom uformelle lærings situasjoner som ulike hverdagsaktiviteter, her-og-nå situasjoner, og i lek og samspill med andre, at barn lærer. Formelle lærings situasjoner er planlagt og ledet av personalet, og kan ses som en mer systematisk måte å tilegne seg læring på. Både de formelle og de uformelle lærings situasjonene har en pedagogisk hensikt.

I arbeidet med læring i Breenenga FUS barnehage skal personalet:

- vise en anerkjennende væremåte overfor barna, støtte og gi dem utfordringer og dele av sin kunnskap.
- være bevisst på at kvaliteten i samspillet mellom barna og personalet kan ha betydning for barnas læring.

Hvis barna ikke kjenner seg trygge i barnehagen, og ikke blir anerkjent for sin personlighet, uttrykk, interesser og grunnleggende behov, samt at de ikke gis tid og mulighet for å leke og utvikle leken, kan deres læring reduseres.

5. BARNES MEDVIRKNING

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Våre metoder for å sikre barns medvirkning:

- Personalet må vise interesse og være med å skape en barnehage hvor alle barn kan være med å påvirke sin hverdag.
- Legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet.
- Være lydhøre for hva barna ønsker, hva de er opptatt av og planlegge aktiviteter rundt barnas interesser.
- Være oppmerksom på at barna har ulike måter å kommunisere ønsker og behov på. Personalet må være bevisste og følge opp både verbale og non-verbale ytringer.
- La barna delta i møter der de kan medvirke i barnehages planer og innhold, for eksempel, planlegging av tur og aktiviteter.

6. SAMARBEID

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29).

Våre metoder for å skape et godt foreldresamarbeid:

Det er barnehagens ansvar å legge til rette for foreldresamarbeid og god dialog med foreldrene. Den daglige kontakten bør bygge på gjensidig åpenhet og tillit, og gi mulighet for en trygg dialog og gjensidig informasjonsutveksling. Både foreldre og personalet må forholde seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som det er barnehagens oppgave å forvalte. Samtidig skal barnehagen ivareta foreldrenes rett til medvirkning.

I Breenenga FUS barnehage medvirker foreldrene gjennom:

- Oppstartsamtale i tilvenningsperioden
- Den daglige dialogen i levering og henting
- MyKid
- Foreldresamtaler
- Overgangssamtale hvis barnet bytter gruppe eller avdeling
- Foreldremøter
- Samarbeidsutvalget (SU)
- Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU)
- Brukerundersøkelse

Samarbeidsutvalget (SU):

Samarbeidsutvalget består av representanter fra foreldre/foresatte, representanter fra personalet og daglig leder i barnehagen. Samarbeidsutvalget skal ivareta samarbeidet mellom barnehagen og hjemmene. SU skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. SU skal bli forelagt saker som er viktige for barnehagens innhold og virksomhet, og for forholdet til foreldrene (RP, s. 30). Samarbeidsutvalget skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner, og enkeltavdelinger.

Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU):

Foreldrerådet består av alle foreldrene i barnehagen. FAU skal fremme foreldrenes fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø (RP, s. 30).

MyKid er en digital kommunikasjonsplattform mellom barnehagen og hjemmet. Her legger barnehagen ut all nødvendig informasjon, for eksempel, månedsbrev, plan over aktiviteter og grupper, og informasjon fra daglig leder. Foreldre/foresatte kan legge inn melding-

er, ferier og fridager for barna. Siden det meste av informasjon blir lagt ut på MyKid er det viktig at alle foreldre/foresatte er aktive på denne plattformen.

På bakgrunn av samarbeid med foreldre/foresatte vil vi kunne ta bedre del i barnas interesser, og danne oss en videre forståelse for å kunne møte hvert enkelt barn på deres premisser. Ved noen anledninger vil det være behov for personalet å innhente støtte fra eksterne samarbeidspartnere. I disse tilfellene vil personalet alltid ta kontakt med foreldre/foresatte i forkant.

I Breenenga FUS barnehage har vi barn med spesielle behov som vil trenge spesialpedagogisk tilrettelegging, og i slike situasjoner vil personalet kunne henvende seg til eksterne samarbeidspartnere for støtte og veiledning. Foreldre/foresatte kan også henvende seg på eget initiativ til de ulike instansene dersom det er ønskelig, eller ta kontakt via barnehagen.

Samarbeid med andre instanser:

- Helsestasjonen/helsesykepleier
- Lavterskelteamet i Nannestad kommune
- Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)
- Barnevernstjenesten
- Logopedtjenesten
- Barnehagemyndighet i Nannestad kommune
- Andre barnehager i FUS nettverket
- Nannestad videregående skole
- Høyskoler og universiteter

7. OVERGANGER

Tilvenning i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en trygg og god tilvenning:

Når de yngste barna begynner i barnehagen for første gang er det ikke mulig å forklare dem hvordan denne første store overgangen i livet vil foregå. En god overgang er viktig for alle barn, enten det er fra hjem til barnehage, eller til en ny barnehage. Barna trenger derfor at foreldre/foresatte og ansatte samarbeider om tilvenningen slik at overgangen kan bli så sømløs som mulig. Målet er at barnehagen blir et positivt tilskudd i barnets liv som gir barna mange nye muligheter for trivsel og utvikling. En god tilvenning der barnet får tid og muligheter til å gjøre seg kjent, sammen med foreldre/foresatte, vil fremme et trygt barn som kan trives, leke, utforske og lære i barnehagen.

I Breenenga FUS barnehage har vi foreldreaktiv tilvenning. Hensikten er å skape en trygg overgang for barnet fra at foreldrene/foresatte ivaretar barnas behov og ønsker i barnehagen, til det oppleves naturlig at personalet gradvis overtar flere av oppgavene. Det er foreldrene/foresatte som representerer trygghet for barnet og som derfor er best egnet til å støtte barnet når det skal bli kjent i et nytt miljø. Hovedoppgaven for personalet i tilvenningen for et nytt barn er å sørge for at barnet kan etablere en trygg tilknytning til de ansatte på avdelingen. Personalet må bli kjent med barnet i barnets tempo - barnets rutiner og preferanser.

De første dagene i barnehagen kan gi mange nye inntrykk og opplevelser som barna skal fordøye, og vi har fokus på å tilpasse oss barnas rutiner. Det kan være behov for at barnet har kortere dager i starten. Underveis de første dagene så vurderer vi sammen med foreldre/foresatte hvordan tilvenningen går, og vi blir enige om hvordan videre tilvenning skal foregå.

Trygg tilknytning

I Breenenga FUS barnehage er vi opptatt av å skape en trygg tilknytning til barna gjennom emosjonell bekreftelse, tilhørighet og trygg base. Vår oppfatning er at trygg tilknytning skapes gjennom tilgjengelige omsorgspersoner som utstråler varme følelser og sensitivitet, viser forståelse og kan tilpasse seg barnets signaler og behov. Samspillet skal være preget av glede og lek.

Forskning viser at barnets hjerne utvikler seg gjennom disse samspillserfaringene, og skaper indre arbeidsmodeller for hvordan barnet møter, utforsker og mestrer relasjoner og omgivelser gjennom livet. Samspill preget av trygg tilknytning kan skape trygge, harmoniske og utforskende barn. Samspill preget av utrygg tilknytning kan skape usikre, urolige og stressede barn. En trygg oppvekst i nærvær av ansvarlige og tilgjengelige voksne bærer i seg en stor grad av forebygging mot senere helse- og utviklingsproblemer.

Våre metoder for å sikre en trygg og god tilvenning:

- Barnet og foreldre/foresatte får tilsendt velkomstbrev, og oppstartshefte: En trygg start i Breenenga FUS barnehage når barnehageopptaket er klart (ca. mai måned).
- Vi inviterer barn og foreldre/foresatte til besøksdager før oppstart.
- Vi etablerer en kontaktperson for barnet og foreldre/foresatte den første tiden.
- Vi legger til rette for at barnet kan bli kjent med personalet og barnehagen i sitt eget tempo (foreldreaktiv tilvenning).
- Pedagogisk leder gjennomfører en oppstartsamtale med foreldre/foresatte en av de første dagene etter oppstart.

Overganger innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang innad i barnehagen:

Gode tilvenning og tilknytningsrutiner er også viktig ved interne overganger. Barna møter et nytt miljø når de flyttes fra småbarnsavdeling til storbarnsavdeling. Vi tilrettelegger for besøksdager før sommeren slik at barna skal få kjennskap til et nytt fysisk miljø, og etablere nye relasjoner. Gjennom felles utetid kan de med støtte fra personalet også leke og la de begynnende egenledelsesferdighetene hjelpe dem å tilnærme seg en ny hverdag.

Våre metoder for å sikre en god overgang innad i barnehagen:

- Sammen med en ansatt fra avdelingen de skal slutte på, er barna på tilvenning i nye avdelinger 1 dag i uken fra etter påske og ut juni måned.
- Overgangssamtale mellom pedagogiske ledere fra begge avdelinger.
- Foreldre/foresatte inviteres sammen med barnet til å leke, og bli kjent på den nye avdelingen en ettermiddag i juni.

Overgang mellom barnehage til skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang til skolen:

Barnehagen og skolen er begge institusjoner for omsorg, lek, læring og danning. Barnehagen og skolen har et felles ansvar for at barn kan møte overgangen med nysgjerrighet og tillit til egne forutsetninger. I Breenenga FUS barnehage arbeider vi kontinuerlig med å støtte og fremme enkeltbarns og barnegruppens sosiale ferdigheter, slik at barna kan bli trygge på seg selv og kan mestre ulike sosiale samspill før skolestart. Fagområdene fra rammeplanen ligger til grunn for alt arbeidet vi gjør med førskolebarna. I vår barnehage kalles førskolebarna for «Skolefrø».

Våre metoder for å sikre en god overgang til skolen:

- Skolen og barnehagens ledelse har samarbeidsmøte hver høst.
- Skolefrø er på besøk på Maura skole noen ganger i løpet av året.
- Fadderklassen fra Maura skole kommer på besøk til skolefrø i barnehagen.
- Overgangsmøte mellom barnehagen og skolen der barnehagen, med samtykke fra foresatte, kan videreformidle informasjon som kan være av nytte for å gjøre overgangen barnehage - skole trygg og mest mulig forutsigbar.

8. BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Lærende organisasjon

«Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

I FUS er vi lærende barnehager. Personalet er i kontinuerlig utvikling, reflekterer over faglige og etiske problemstillinger, holder seg faglig oppdatert og er gode rollemodeller. Senge (2006) sier: «en lærende organisasjon er en organisasjon som kontinuerlig forbedrer sin evne til å skape sin egen framtid.» Vi legger derfor vekt på at personalet utvikler sine evner og bygger sin kapasitet slik at barna møter omsorgsfulle og kompetente ansatte.

Våre metoder for å opprettholde en lærende organisasjon:

- Oppdaterer oss faglig ved å ta utgangspunkt i FUS sin faglige satsning, og forskningen fra barnehagefeltet.
- Jobber med lederutvikling i lederteamet, der vi har fokus på Relasjonsledelse (Jan Spurkeland) og OTL - metoden (Open to learn).
- Personalet drøfter og reflekterer over ulike temaer, holdninger og barnehagens praksis på personalmøter, planleggingsdager, avdelingsmøter og pedagogiske ledermøter.
- Gruppeveiledning for barne- og ungdomsarbeidere/ pedagogiske medarbeidere ca. 1 gang i måneden, der vi har fokus på ulike faglige temaer som vi knytter til den pedagogiske praksisen vår.

Planlegging

«Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen, og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

Våre metoder for planlegging:

- Bruke planleggingsdager, personalmøter, og avdelingsmøter til å lage planer for det pedagogiske arbeidet på avdelingen (høst og vår).
- Reflektere over barnehagens satsningsområder, tilnæringsmåter til barna, leken og det psykososiale barnehagemiljøet.

Vurdering

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 38).

Våre metoder for vurdering:

Vurdering av det pedagogiske arbeidet er viktig for oss for å utvikle kunnskap og praksis, og fornye barnehagen som organisasjon. Vi har etablert en CLASS- arbeidsgruppe som består av barnehagens

CLASS- observatører. Målet er å utvikle og jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Arbeidsgruppen har ansvar for å implementere CLASS i personalgruppen, ved å undervise og skape refleksjon og drøftinger, og slik bidra til utvikling av pedagogisk praksis.

Personalet vurderer også pedagogiske planer og aktiviteter.

Barnehagens arbeid planlegges og vurderes med utgangspunkt i Lov om barnehager, rammeplanen, årsplan og FUS kompetansesatsing Barnet først. Siden samfunnet stadig er i endring og påvirker barnehagen som organisasjon, er samfunnsperspektivet også en viktig del av planleggingen og vurderingen av vårt pedagogiske arbeid.

Dokumentasjon

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 39).

Våre metoder for dokumentasjon:

Barnehagens dokumentasjon skal gi foreldre/foresatte, lokalmiljøet og kommunen informasjon om hva barna opplever, lærer og gjør i barnehagen.

Dokumentasjon kan tilpasses målgruppen og er avhengig av om vi benytter den i det pedagogiske arbeidet vårt eller som en ren presentasjon. Pedagogisk dokumentasjon er et verktøy pedagogene, sammen med øvrig personal, kan benytte for egen refleksjon for å videreutvikle arbeidet vårt eller endre praksis. For foreldre/foresatte kan dokumentasjon handle om det visuelle, for eksempel, bilde- collager eller produkter/ kunstverk barna har laget. I tillegg skal barns medvirkning dokumenteres, dette arbeidet foregår hele tiden og må ofte vektlegges i etterkant slik som i form av produkter eller bilder, eller gjennom fortelling. Hver avdeling/fløy dokumenterer barnehagehverdagen, og hvordan og hvorfor dette påvirker barnets utvikling.

Våre metoder for dokumentasjon:

- Bilder/foto
- Praksisfortellinger
- Barnesamtaler
- Observasjoner
- Månedsbrev

Vi er bevisste det etiske aspektet ved bruk av bilder og tekst som dokumentasjon. Ikke alt som barn sier og gjør skal gjøres til gjenstand for skriftlig observasjon og vurdering. Vi følger også datatilsynets retningslinjer for hva som bør legges ut på nettet

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Inkludering i barnehagen handler også om tilrettelegging for sosial deltakelse. Hvis det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldrene om retten til å kreve en sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40).

Våre metoder for tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet:

- Vi bruker ASK- symboler (alternativ supplerende kommunikasjon) på alle avdelinger.
- Deler barna i mindre lekegrupper
- Grupper for språkstøtte
- Fysisk og materiell støtte

9. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Barnehagen har 7 ulike fagområder:

- **Kommunikasjon, språk og tekst- språkforståelse, språkkompetanse og kommunikasjonsformer.**
- **Kropp, bevegelse, mat og helse- bevegelsesglede, matglede og matkultur,** mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse.
- **Kunst, kultur og kreativitet-** estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former.
- **Natur, miljø og teknologi-** naturopplevelser, naturen som en arena for lek og læring, naturvitenskapelige fenomener, bærekraft og teknologi.
- **Antall, rom og form-** matematikk i dagliglivet, sammenhenger, sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling.
- **Etikk, religion og filosofi-** verdier, normer, holdninger, livssynsmangfold, å oppdage verden og mennesker.
- **Nærmiljø og samfunn-** bli kjent i eget nærmiljø, lokale tradisjoner, yrker, demokrati, ulike levevis og ulike familieformer.

«Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47).

Våre metoder for å ivareta rammeplanens hensikt med fagområdene:

Vi har laget et årshjul som skal sikre og synliggjøre et kontinuerlig arbeid med rammeplanens fagområder i barnehagehverdagen. Vi har fokus på fagområdene i tilrettelagte aktiviteter som, for eksempel, tema-prosjektarbeid, turer og samlingsstunder, og i rutinesituasjoner som, for eksempel, måltid og påkledning. Barna erfarer også fagområdene i spontane aktiviteter som, for eksempel, i lek og utforskning.

NOTATER

